

* * *

УДК 321

Хомяк А. Ю.
студентка кафедри політології,
Донецький національний університет
(Україна, Донецьк), xstasya@mail.ru;

Чальцева О. М.
кандидат історичних наук, доцент
політології, Донецький національний університет
(Україна, Донецьк), helenchaltseva@mail.ru

КРАУДСОРСИНГ ЯК ПРАКТИЧНА ФОРМА ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Розглянуто процеси застосування краудсорсингу у публічній політиці країн західної Європи та США. Проаналізовано вплив застосування он-лайн-простору на видозміни у публічній політиці. За допомогою порівняльного підходу досліджено умови та засоби ефективного вирішення політичних проблем у різних країнах. Досліджено процеси становлення змістовно нового рівня публічної політики, який спирається не лише на традиційні форми, але і на новий різновид в рамках он-лайн простору. Метод системного аналізу застосовувався для комплексного дослідження краудсорсингу, як складової системи трансформації публічної політики. Відзначено, що завдяки краудсорсинговим технологіям рівень включення суспільства у політику підвищується.

Ключові слова: краудсорсинг, он-лайн простір, публічна політика, законодавча ініціатива.

Актуальність теми дослідження обумовлена розвитком інформаційно-комунікативних технологій, що викликають глибинні зрушення в усіх сферах життя – соціальній, економічній, політичній. Відбувається зміна якості і структури комунікації, що сприяє розвитку Інтернет – середовища в публічному просторі. В сучасних політичних системах країн Західної Європи та США спостерігається зростання впливу он-лайн простору на процес відтворення публічної політики. Через розвиток інформаційно-комунікативних технологій масштаби публічної політики виходять на новий рівень взаємодії суспільства і держави. Використовуючи певний інноваційний досвід розвинутих країн, можна відтворити можливість залучення он-лайн-простору у політичну сферу Української держави в процесі формування публічного діалогу.

Ступінь наукової розробки теми. Проблематика он-лайн простору в публічній політиці знаходиться у сфері наукового осмислення та узагальнення ряду авторів різних наукових шкіл. Цю проблему розглядають дослідники в сфері комунікаційних технологій в політиці: У. Бек [1], Б. Новек [2], І. Мірошніченко [3, с.1–40], Ю. Ірхін [4]. Але тема щепотребує розгляду і залишається актуальною з точки зору того, що саме краудсорсинг стає механізмом здатним встановити двосторонню комунікацію між суспільством та органами держави.

Для того щоб оцінити ефективність та перспективи залучення потенціалу он-лайн простору, слід залучити таке поняття як краудсорсинг. Термін краудсорсинг неологізм, який являє собою, згідно з термінологією американського економіста Е. фон Хиппеля, інновацію з розрахунком на користувача”, коли відбувається “передача визначених виробничих функцій невизначеному колу осіб на підставі публічної оферти, що не припускає укладення трудового договору”. Вперше термін crowdsourcing (crowd- натовп і sourcing- джерело, використання ресурсів) введений в 2006 році письменником Д. Хауї і редактором журналу Wired М. Робінсоном в статті The Rise of Crowdsourcing для журналу Wired і був використаний для опису моделі бізнесу, яка ґрунту-

ється на залученні звичайних споживачів, користувачів інформаційно-комунікаційної мережі Інтернет і добровольців щодо виробництва і розповсюдження товарів і послуг, акумулюванню ідей і рішень [5].

У публічній політиці розвинутих країн практика краудсорсингу активно застосовується та має свої результати. Розгляд законодавчої частини краудсорсингу дозволяє виявити позитивні умови функціонування цієї форми публічної політики для подальшого використання в інших політичних системах. В даній роботі, матиме місце посилання на досвід США, групи Європейських країн (Великобританія, Фінляндія, Ісландія, Естонія). Вибір демократичних країн обумовлений наявністю в них таких умов як: високий рівень інституціоналізації он-лайн простору; наявність краудсорсингових платформ щодо вирішення політичних питань та відповідних проектів; широка аудиторія Інтернет користувачів; рівень залучення громадян у політику.

Предметом дослідження є – краудсорсингові платформи в демократичних країнах. Об’єктом – процеси функціонування публічної політики в сучасних розвинутих країнах (США, Великобританія, Фінляндія, Ісландія).

Метою дослідження є – визначення умов ефективного залучення краудсорсингу в публічній політиці, на прикладі демократичних країн. Для досягнення мети необхідно виконати наступні завдання:

- розглянути процес інтернетизації публічної політики;
- дослідити застосування краудсорсингу в країнах демократичного типу;
- визначити чинники, що впливають на процес видозмінення законодавчого процесу.

Напевне, одним з найуспішніших прикладів застосування он-лайн простору в публічній політиці є досвід США. Важливо відмітити, що саме США володіє найсприятливішими умовами для розвитку цього напрямку. Успішне застосування політичного краудсорсингу в США можливе завдяки наявності відповідних платформ. Насамперед, заслугою на згадку – краудсорсингова платформа Poroх. Вона використовується для голосування, збору оцінок і думок людей по законопроектах, які знаходяться на розгляді в Конгресі США. Вона поєднує законодавчу інформацію з історіями і враженнями людей. Poroх надає можливість людям впливати на закони і бути почутими, а представники Конгресу та інші державні службовці отримують зручний інструмент для перегляду даних від користувачів з їхнього законопроекту [6].

Інформація, що розміщується у мережі Poroх містить назву законопроекту, короткий опис, а також витяг з закону і поточний статус. Як заявляють автори, то даний ресурс відрізняється від інших політичних сайтів. Це не дискусійний форум, а місце для прийняття рішень. Зона впливу платформи не обмежується тільки ретрансляцією повідомлення в Конгрес, вона веде суворий облік всім оцінкам і сприяє тому, щоб повідомлення дійшло до адресата. Коли всі повідомлення публічні, порашовані і доступні для пошуку, голос кожної окремої людини посилюється багаторазово і Конгрес вже не може його проігнорувати. Щоб взяти участь в сервісі користувач обирає законопроект, що його цікавить і залишає свою оцінку та коментар. Всі відгуки знахо-

дяться у відкритому доступі. Щоб ще більше підсилити цінність свого вкладу, рекомендується залишати реальне ім'я та адресу. Ці дані доступні тільки представникам Конгресу [6].

Наступним яскравим прикладом є американський краудсорсинговий сервіс Open Government Dialogue, що використовується на порталах тридцяти трьох міністерств та департаментів США для забезпечення зворотного зв'язку і залучення конструктивних ідей громадян. Інтерфейс сервісу дозволяє громадянам США ініціювати прийняття певних нормативних актів, а також коментувати ідеї та голосувати за них. Подібною функціональністю володіє розділ порталу адміністрації президента США "Open for Questions".

Ще одним американським прикладом, є ініціативний проект LexPop, що реалізується у Гарвардському університеті. Головним засновником проекту є Бет Новек, заступник департаменту інформатизації США. Функціонування проекту побудоване на наступних етапах:

- учасники проекту проводять обговорення основних ідей законопроекту на дискусійному форумі (задають питання, уточнюють формулювання);
- невелика команда редакторів узагальнює зроблені пропозиції і фіксує їх у законопроекті;
- редагування і погодження тексту законопроекту з учасниками.

Також, ідея Lexpop полягає у тому, щоб підтримувати суспільні дискусії по питанням законотворчості навіть вже щодо прийнятих законів, оскільки будь-який закон рано чи пізно стає застарілим.

За рівнем розвитку краудсорсингу, окрім США, можна відмітити певну групу розвинених європейських країн, в яких дана модель також застосовується досить ефективно. Наприклад, Великобританія є країною, яка залучає до розгляду законотворчості громадян завдяки наявності відповідного сервісу. В 2006 році було створено проект commentonthis.com, у якості громадської ініціативи. Даний сервіс дозволяє мережевому співтовариству коментувати британські урядові документи, що розбиті на змістовні блоки, для зручності користувачів. Сайт, що містить тексти документів, має форму зворотного зв'язку. Але існує певне уточнення, на відміну від США, оскільки сервіс ініційований не урядом, а громадською організацією, важко сказати, наскільки він є впливовим. Інший британський проект ePetitions.net був ініційований прем'єр-міністром Великобританії у 2008 році. Сервіс дозволяє будь-якому громадянину внести свої пропозиції щодо роботи уряду та створення нових законопроектів. Типова електронна петиція від користувача уявляє собою невеликий за обсягом (2–3 речення) текст, що містить певну ключову ідею, направлену на зміни в існуючій практиці законодавчої бази. Після опублікування петиції на сайті, інші користувачі голосують за її актуальність. Можливість правки тексту петиції іншими користувачами не передбачається. Петиції, що отримали максимальну кількість голосів (може досягати декілька мільйонів) потрапляють до офісу прем'єр-міністра і розглядаються спеціальною комісією по електронним петиціям. В більшості випадків, на подані петиції публікується відповідь від імені прем'єр-міністра про те, що по факту звернення були прийняті певні заходи, або про те, що задовольнити петицію по тим чи іншим причинам неможливо [7].

Наступна європейська держава, що досить успішно впроваджує краудсорсингові технології в політиці є Фінляндія. У цій країні також існує система голосування за нові законопроекти, що виходить в он-лайн завдяки платформі Open Ministry. Дана система ідентифікує особистість кожного голосуючого користувача за допомогою інтерфейсу програмування додатків банків та операторів стільникового зв'язку. Таким чином, користувачі голосують за запропоновані законопроекти он-лайн, використовуючи свої банківські коди або мобільні телефони. Зміст проектів, що публікуються на платформі, дуже різноманітний: заборона на розведення хутрового звіра на фермах, заборона на енергетичні напої для дітей до 16 років, перегляд закону про виробництво та розповсюдженні алкогольних напоїв і таке інше. При зборі 50 тис. підписів, кожен з даних законопроектів буде винесений на голосування до парламенту. Для порівняння, у Великобританії електронна петиція повинна зібрати 100 тис. підписів, після чого вона може бути розглянута і отримати шанс на обговорення в парламенті [8].

Число кейсів здійснення політичних акцій у різних країнах за допомогою краудсорсинга множиться з кожним днем. Але найбільш, мабуть, яскравий приклад того, наскільки вагомим краудсорсинг може бути використаний в політичній роботі, це проект нової ісландської конституції, написаний у ході спільної он-лайн роботи. Щоб розробити нову Конституцію, народ Ісландії обрав Конституційну раду, до якої увійшли 25 громадян. Спочатку, за рекомендацією 30 громадян, були обрані 522 представники (рибалки, фермери, лікарі, домогосподарки), що не належать до політичних партій. Далі почалася доробка тексту Конституції і конституційних законів. До цієї роботи допускалися всі громадяни Ісландії. Пропозиції громадян збиралися в мережі – "Фейсбук", "Твіттер", "YouTube". Від громадян надійшло 3600 коментарів до роботи Ради і 370 поправок до Конституції. Щотижня Рада публікував в Інтернеті нові статті для вільного обговорення. Після вивчення та експертизи пропозицій, що надійшли Рада публікувала виправлену версію статей, які потім обговорювалися ще раз. Крім того, члени Ради раз на тиждень розміщували звіт про свою роботу на "YouTube", всі засідання Ради постійно транслювалися в Інтернеті. В кінці роботи всі 25 членів Ради проголосували за закінчення роботи над Основним законом. У підсумку, більшість громадян (80% при явці 66%) схвалили проект Основного закону своєї країни [9].

Якщо звернутись до практики країн пострадянського простору, то тут слід відмітити досвід Естонії. Певним досягненням в сфері розвитку Інтернет простору стало те, що в 2007 році Естонія стала першою країною у світі, що надала можливість своїм виборцям можливість голосувати через Інтернет на парламентських виборах [10]. А вже на [парламентських виборах 2011 року](#) в Естонії через Інтернет проголосували 15,4% виборців. С 2004 року в рамках "Стратегії 2013" в Естонії було запущено сервіс "Сьогодні я приймаю рішення", на якому будь-який громадянин держави може прокоментувати будь-який із документів, що знаходиться на обговоренні в уряді, включаючи законопроекти, а також запропонувати свою ідею. Якщо власна ідея отримує більше 50% голосів, то вона передається для обговорення в держав-

ні органи. Ініціатором цього проекту став радник уряду Естонії по питанням інформатизації Текст Вертманн[11].

Таким чином, успішне застосування краудсорсингу в публічній політиці можна відзначити декількома характеристиками. По-перше, слід відзначити, що розвиток інформаційно-комунікативних технологій в основі змінює процес законотворчості і виносить його на новий публічний рівень, який дозволяє залучати широкі маси до вирішення актуальних питань. Також важливо врахувати, що для ефективного впровадження Інтернет-інновацій у публічну політику необхідно мати певні умови. Найуспішніша країна у цьому питанні США, в якій завдяки наявності спектру краудсорсингових платформ, є можливість досить швидко і ефективно впливати на державні органи напряму. Але Європейський досвід вказує на те, що існує небезпека відсутності значного впливу краудсорсингу на політику, навіть при умовах його застосування у державі. Досить важливо, щоб Інтернет сервіси мали реальний вплив і владні структури були самі зацікавлені в їх продукуванні. Європейські держави мають всі шанси на успішне втілення краудсорсингових проектів, адже існує певне зацікавлення з обох сторін зворотного зв'язку та технологічна основа. Певні успішні практики вказують на можливі перспективи розвитку публічної політики, вже на новому он-лайн рівні.

Список використаних джерел

1. Бек У. Общество риска. На пути к другому модерну / Бек Ульрих [пер. с нем. В. Седельника и Н. Федоровой]. – М.: Прогресс-Традиция, 2000. – 384 с.
2. Новек Б. Wiki-правительство: Как технологии могут сделать власть лучше, демократию – сильнее, а граждан – влиятельнее / Бет Новек; [пер. с англ. А. Токтонов]. – Изд.: Альпина Паблшер, 2012. – 292 с.
3. Мирошниченко И. В. Социальные сети в российской публичной политике: автореф. дис. ... доктора политических наук / И. В. Мирошниченко. – Краснодар, 2013.
4. Ирхин Ю. В. “Электронное правительство” и общество: мировые реалии и Россия (сравнительный анализ) / Ю. В. Ирхин // Социологические исследования. – 2006. – № 1. – С. 73–82.
5. Moss A. Что такое краудсорсинг [Электронный ресурс] / Журнал Краудсорсинг. – 30 июля 2013. – Режим доступа: http://crowdsourcing.ru/article/what_is_the_crowdsourcing
6. Шаро А. Краудсорсинговая платформа для оценки и влияния на законотворческую деятельность POPVOX [Электронный ресурс] / Журнал Краудсорсинг. – 23 декабря 2013. – Режим доступа: <http://crowdsourcing.ru/sites/268>
7. Stevenson A. Rise of the e-petition [Электронный ресурс] // Politics.co.uk. – 27 May 2008. – Режим доступа: <http://www.politics.co.uk/comment-analysis/2008/5/27/rise-of-the-e-petition>
8. Швальц В. В Финляндии вводится Краудсорсинговая система голосования за новые законопроекты [Электронный ресурс] / Журнал Краудсорсинг. – 25 сентября 2012. – Режим доступа: <http://crowdsourcing.ru/article/online-crowdsourcing-can-now-help-build-new-laws-in-finland>
9. Друговейко В. Г. Конституция Исландии: история сражения [Электронный ресурс] / Центр научной политической мысли и идеологии (Центр Сулакшина). – Режим доступа: <http://rusrand.ru/actuals/konstitutsija-islandii-istorija-srazhenija>
10. Alec Charles The Electronic State Estonia's New Media Revolution [Электронный ресурс] / Journal of Contemporary European Research. – Volume 5, Issue 1. – С. 97–111. – Режим доступа до журн.: <http://ftp.infoeuropa.euroid.pt/database/000042001-000043000/000042153.pdf>
11. Cristiano Faria Can People Help Legislators Make Better Laws? [Электронный ресурс] / TechPresident. – 29 April 2010. – Режим доступа: <http://techpresident.com/user-blog/can-people-help-legislators-make-better-laws-brazil-shows-how>

References

1. Bek U. Obshestvo riska. Na puti k drugomu modernu / Bek Ul'trih [per. s nem. V.Sedel'nika i N.Fedorovoj]. – M.: Progress–Tradiciya, 2000. – 384 s.
2. Novek B. Wiki–pravitel'stvo: Kak tehnologii mogut sdelat' vlast' luchshe, demokratiju – sil'nee, a grazhdan – vlijatel'nee / Bet Novek; [per. s angl. A.Toktonov]. – Izd.: Al'pina Pablisher, 2012. – 292 s.
3. Miroshnichenko I.V. Social'nye seti v rossijskoj publichnoj politike: avtoref. dis. ... doktora politicheskikh nauk / I.V. Miroshnichenko. – Krasnodar, 2013.
4. Irhin Ju.V. “Jelektronnoe pravitel'stvo” i obshhestvo: mirovye realii i Rossiya (sravnitel'nyj analiz) / Ju.V. Irhin // Sociologicheskie issledovaniya. – 2006. – № 1. – S.73–82.
5. Moss A. Chto takoe kraudsorsing [Elektronnyj resurs] / Zhurnal Kraudsorsing. – 30 ijulja 2013. – Rezhym dostupu: http://crowdsourcing.ru/article/what_is_the_crowdsourcing
6. Sharo A. Kraudsorsingovaja platforma dlja ocenki i vlijaniya na zakonotvorcheskuju dejatel'nost' POPVOX [Elektronnyj resurs] / Zhurnal Kraudsorsing. – 23 dekabrya 2013. – Rezhym dostupu: <http://crowdsourcing.ru/sites/268>
7. Stevenson A. Rise of the e–petition [Elektronnyj resurs] // Politics.co.uk. – 27 May 2008. – Rezhym dostupu: <http://www.politics.co.uk/comment-analysis/2008/5/27/rise-of-the-e-petition>
8. Shval'c V. V Finljandii vvoditsja Kraudsorsingovaja sistema golosovaniya za novye zakonoproekty [Elektronnyj resurs] / Zhurnal Kraudsorsing. – 25 sentjabrya 2012. – Rezhym dostupu: <http://crowdsourcing.ru/article/online-crowdsourcing-can-now-help-build-new-laws-in-finland>
9. Drugovejko V.G. Konstitucija Islandii: istorija srazhenija [Elektronnyj resurs] / Centr nauchnoj politicheskoy mysli i ideologii (Centr Sulakshina). – Rezhym dostupu: <http://rusrand.ru/actuals/konstitutsija-islandii-istorija-srazhenija>
10. Alec Charles The Electronic State Estonia's New Media Revolution [Elektronnyj resurs] / Journal of Contemporary European Research. – Volume 5, Issue 1. – S.97–111. – Rezhym dostupu do zhurn.: <http://ftp.infoeuropa.euroid.pt/database/000042001-000043000/000042153.pdf>
11. Cristiano Faria Can People Help Legislators Make Better Laws? [Elektronnyj resurs] / TechPresident. – 29 April 2010. – Rezhym dostupu: <http://techpresident.com/user-blog/can-people-help-legislators-make-better-laws-brazil-shows-how>

Khomyak A.Y., student at Department of Political Science, Donetsk National University (Ukraine, Donetsk), xstasya@mail.ru

Chaltseva E.N., Ph.D., Associate Professor of Political Science, Donetsk National University (Ukraine, Donetsk), helenchaltseva@mail.ru

Crowdsourcing as a practical form of public policy

The processes use crowdsourcing to public policy in Western Europe and the United States. The effect of applying online – space for modifications to public policy. Using a comparative approach investigates the conditions and means of effectively resolving political problems in different ways countries. The processes of formation of new content public policy that relies not only on traditional forms, but also the new kind within the online space. System analysis method was used to study complex systems crowdsourcing as component of transformation of public policy. It is noted that due crowdsourcing technology level of society including politics increases.

Keywords: crowdsourcing, online space, public policy, legislative initiative.

Хомяк А. Ю., студентка кафедры политологии, Донецкий национальный университет (Украина, Донецк), xstasya@mail.ru

Чальцева Е. Н., кандидат исторических наук, доцент кафедры политологии, Донецкий национальный университет (Украина, Донецк), helenchaltseva@mail.ru

Краудсорсинг как практическая форма публичной политики

Рассмотрены процессы применения краудсорсинга в публичной политике стран западной Европы и США. Проанализировано влияние применения он-лайн-пространства на видоизменения в публичной политике. С помощью сравнительного подхода исследованы условия и средства эффективного решения политических проблем в разных странах. Исследованы процессы становления содержательно нового уровня публичной политики, опирающийся не только на традиционные формы, но и новой разновидностью в рамках он-лайнпространства. Метод системного анализа применялся для комплексного исследования краудсорсинга как составляющей системы трансформации публичной политики. Отмечено, что благодаря краудсорсинговым технологиям уровень включения общества в политику повышается.

Ключевые слова: краудсорсинг, он-лайнпространство, публичная политика, законодательная инициатива.